

**R. P. D. Thomæ Delbene Marvbiensis, Clerici Regvlaris,
Sacrae Theologiae Professoris ... De Immvnnitate, Et
Ivrisdictione Ecclesiastica**

Bene, Thomas del

Lugduni, 1674

iiij. An cognoscere locum, vtrum sit sacer, ad gaudendum immunitate,
spectet ad Iudicem Ecclesiasticum tantùm?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98676](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98676)

publica defensa permaneat; sicuti docet præter alios Andr. Gaill. lib. 1. observat. 36. exemplum afferens de eo, qui literas iniuriarum plenas ad Senatum scripsit; ob quod facinus iuste à Senatu ipso punitus fuit.

- 11 Excipitur quartò, si iudex à parte requisitus dubitetur, an cognoscendi potestatem habeat; quia tunc id ipsum ante omnia poterit discutere, l. si quis ex aliena, ff. de iudic. ubi dicitur, quod Pratoris sit estimare, an sua sit iurisdictio: & l. 2. ff. si quis in ius vocatus, ubi dicitur, quod ex quacunque causa ad Pratorem; vel alios, qui iurisditioni præsumunt, in ius vocatus ven. re debet, ut hoc ipsum sciatur, an iurisditionis eius sit. Quod tamen intellige, si rationabiliter id dubitetur, secus, si notorium sit, quod à iurisditione citantis exemptus existat (v. g. clericus à iurisditione laici) quia tunc citatis comparere non tenetur, sicut docet Gloss. communiter recepta in cap. veniens, verb. propter contumaciam, de accusat. Innocent. in cap. præterea, de dilation. Abb. in cap. ex parte, de rescripti. & Martha de iurisdict. part. 2. cap. 4.

- 12 Ex quibus sequitur, dictum illud, quod nemo in propria causa iudex esse debet; intelligendum esse in sensu, ne directè quis id faciat in propriam utilitatem, sententiam ferendo, sicuti rectè notavit gloss. in cit. l. si quis ex aliena, verb. estimare; interim tamen poterit iudex ordinarius suborto dubio, utrum causa aliqua, quæ ad ipsum defertur, suæ iurisditionis sit, necne, id ipsum cognoscere, & dubio in partem affirmativam resolutò, ad causam principalem determinandam procedere, argum. cap. ad Apostolicam, de simon. ubi numero 3. ait Abbas, quod Episcopus non solum possit compellere laicos ad observandas consuetudines Ecclesiæ laudabiles, sed etiam possit, exorto dubio, num consuetudo aliqua laudabilis sit, id ipsum determinare; quia tunc non est, nisi indirectè (quatenus scilicet id necessarium sit, ut ordinario suo iudicandi officio satisfaciatur) in causa propria iudicare.

- 13 Quapropter idem dicas de Episcopo, qui in sui electione propòsitæ sibi capitulatione, præter alia Capitulo iurare debuit, quod in tali rerum genere nihil immutare velit, & post confirmationem diocesani ius sibi ab ipso dici petunt, quod scilicet possit etiam Episcopus in tali casu, cum consilio prudentium, cognoscere de viribus iuramenti sui præstiti, & quovis que illud extendere se debeat, ut deinde appareat, utrum in causa principali ad instantiam partis progrediendi ius habeat, quia alioquin Episcopus (si scilicet exorto dubio circa fundamentum suæ iurisditionis, illud determinare non possit) in consistorio suo ad gubernandam diocesim sufficiens sibi non esset.

- 14 Quamvis, si iudex à parte contendente tanquam suspectus recusetur, iusticiam huius reculationis cognoscere non possit, sed in causa superfedere debeat; quia exceptio suspicionis, sicuti (si notoriè friuola non sit) reddit inhabilem iudicem quominus super principali cognoscere possit; ita, & multò magis reddit inhabilem super incidente, cum per talem exceptionem ad indignationem protocetur, sicuti rectè notavit Abb. in cap. requiris, n. 12. de appellat. & Gaill. lib. 1. observat. 34. n. 6.

- 15 Obiicies secundo, extrahere reum in casibus exceptis est causa secularis, non Ecclesiastica (cum per secularem potestatem extractio fiat) ergo eius cognitio spectat ad iudicem secularem; & non ad Ecclesiasticum.

- 16 Respondetur; esto extractio in casibus exceptis spectet ad iudicem secularem, non tamen hinc sequitur, quod cognitio, an casus sit exceptus ab immunitate, spectet ad eundem; ut patet ex dictis, præsertim cum unum sit quid facti, alterum autem quid iuris, &

circa ea quæ sunt extra sphaeram potestatis secularis.

Instabis, ut iudex Ecclesiasticus id assequatur, & cognoscat, debet certa cognitione cognoscere omnia, quæ acciderunt: item & cognoscere delicti gravitatem, & lenitatem; at hæc discutere est minus alienum ab Ecclesiastico iudice, cui tantum res spirituales committuntur: ergo, &c. Ita Sarpus loco supra cit. & alij.

Respondetur; nego minorem, cum ex dictis causa hæc sit Ecclesiastica, & spiritualis. Adde quod si verum esset, quod dicit Sarpus, sequeretur, quod iudex Ecclesiasticus neque posset cognoscere delicta mixti fori, quod est omnino fallum.

Instabis secundo, adest consuetudo in contrarium; ita ut saltem ratione consuetudinis cognitio de tali re sit mixti fori, & sic spectet ad utrumque iudicem, tam secularem, quam Ecclesiasticum, in ordine ad diversos effectus. Ita Pereira, & Correa in locis supra cit.

Respondetur; nego consequentiam, quia Constitutio Gregorij XIV. reuocat omnes consuetudines in contrarium, ut supra dubit. 7. dicebamus. Vide etiam Tuschum verb. immunitas, concl. 59. n. 19. & seqq. Bonacinam disp. 3. quest. 7. punct. 10. num. 2. & Cenedum in 99. Canon. quest. 42. num. 12. Quod si contendat aduersarij, quod post dictam Constitutionem Gregorij XIV. iterum legitime consuetudo in contrarium introducta sit, videant ipsi, qui id affirmant, quia si ita est, non audeo (ut supra dubit. 6. & dubit. 24. sect. 5. & 8. dicebam) illam damnare.

Vrgebis: Pontifices, & Episcopi sciunt, & tolerant: 21 ergo, &c.

Respondetur cum Farinacio in append. de immunit. cap. 1. num. 15. Paciano de prokationib. lib. 1. cap. 29. num. 87. & Laudensi part. 1. decis. Pisan. 36. num. 265. distinguendo antecedens: sciunt, & tolerant consentiendo, seu approbando, nego: dissimulando, ad maiora scilicet vitanda mala, & incommoda, concedo. Vide cap. iam dudum, de præbendis, & quæ dicebantur cap. 1. dub. 15. sect. 5. & lib. de parlamentis, dub. 4. sect. 19. subsect. 3. & 4. dubit. 15. & dubit. 27. sect. 9. & seqq.

SECTIO III.

An cognoscere locum, utrum sit sacer ad gaudendum immunitate, spectet ad iudicem Ecclesiasticum tantum?

SUMMARIUM.

- 1 Cognoscere locum an sit sacer, vel religiosus, & capax immunitatis Ecclesiæ, spectat ad iudicem Ecclesiasticum prout in quoad laicos.
- 2 Cognitio an territorium Ecclesiæ sit violatum, necne, spectat ad iudicem Ecclesiasticum.
- 3 Vicarius Capituli in probabiliori sententia, sede vacante, potest cognoscere, utrum delicti casus sit exceptus.
- 4 Limita modo commissum fuerit in sua diocesi, & non in loco exempto.
- 5 Capitulum, vel is, ad quem Episcopalis iurisdictio tunc temporis pertinere noscitur; potest facere omnia quæ posset Episcopus, si tunc viveret.
- 6 Episcopus electus, & confirmatus, sed nondum consecratus potest cognoscere ea quæ diximus circa immunitatem; quia potest omnia, quæ sunt iurisditionis.
- 7 Episcopus electus, & confirmatus tantum; sed nondum consecratus potest absolvere ab omnibus censuris, & dispensare ab omnibus irregularitatibus, à quibus possunt ceteri Episcopi vigore Concilij.
- 8 Ea, quæ sunt altius iurisditionis tantum, &

non ordinis, & sic in absolvente, & dispensante non indigent consecratione, possunt exerceri etiam per Episcopum electum, & tantum confirmatum.

- 1 **E**X dictis sequitur, quod cognoscere locum, an sit sacer, vel religiosus, ad gaudendum immunitate, necne, spectet etiam ad iudicem Ecclesiasticum tantum, seu priuatiue. Atque ita docent Martha de iurisdic. part. 2. cap. 50. numero 4. Raudensis vol. 2. consil. 17. num. 12. Marius Giurba consil. 10. numero 7. Peregrinus de immunit. cap. 13. numero 18. Bonac. disp. 3. quest. 7. punct. 3. numero 16. & Diana part. 4. tractat. 1. resol. 49. contra Pereiram in loco supra citato. Et patet ex rationibus, & iuribus supra adductis; item etiam patet ex cap. ex parte, de verbor. signific. ubi cum agatur, an territorium Ecclesie sit violatum, necne, dicitur, quod huius rei cognitio spectet ad iudicem Ecclesiasticum. Quinimo Comitissa, cuius interesse ibi tractabatur, appellat ad Archiepiscopum. Vide etiam quae dicuntur infra, dubit. 46.
- 2 An autem sede vacante, possit etiam Vicarius Capituli cognoscere, vtrum delicti casus sit exceptus, necne?
- 3 Negat Marius Italia de immunit. lib. 1. cap. 6. §. 1. num. 42. & mouetur ex Constitutione Gregorij XIV. in illis verbis: *Ad quos solos, & non ad alios Episcopis inferiores, &c.*
- 4 Affirmat autem probabilius Peregrinus de immunit. cap. 3. num. 34. & seqq. (si scilicet delictum commissum fuerit in sua diocesi, non autem in loco exempto, vel nullius diocesis.) Et probatur, quia facultas, de qua loquimur, competit Episcopo iure ordinario, cap. quisquis, & cap. contumax, 17. quest. 4. ergo, &c. Consequentia probatur; quia ex cap. unic. de maiorit. & obedi. in 6. Sede vacante potest Capitulum, vel is, ad quem Episcopalis iurisdic. tunc temporis pertinere consuevit, facere omnia, quae possit Episcopus, si tunc viueret.
- 5 Ceterum certum esse debet contra Marium Ital. loco supra cit. numero 88. quod id possit Episcopus electus, & confirmatus tantum, etsi nondum consecratus, sicuti ex communi Peregrinus num. 3. Et ratio est, quia talis cognitio est actus iurisdictionis, & Episcopus electus, ac confirmatus tantum, etsi nondum consecratus, potest omnia, quae sunt iurisdictionis, per textum in cap. transmissa, de elect. Quapropter recte dixit Suarez tom. 5. disp. 41. sect. 2. num. 7 quod Episcopus electus, & confirmatus tantum, quamvis nondum consecratus, possit absolueri ab omnibus censuris, & dispensare ab omnibus irregularitatibus, a quibus possunt ceteri Episcopi vigore
- 8 Concilij Trident. sess. 24. cap. 6. de reformat. quia haec omnia sunt actus iurisdictionis tantum, & non ordinis, & sic in absolvente, & dispensante non indigent consecratione.

DVBITATIO XLII.

Qualiternam Episcopus cognoscere debeat delictum esse exceptum, vt possit reum tradere, remittere, seu consignare Curiae saeculari?

SECTIO I.

Dubitationis Resolutio.

SUMMARIVM.

- 1 *Ad probandum id quod in iudicio incidenter & se-*

cundario, & per modum causae deducitur, quavis probatio, etiam levis, & praesumptiua dicitur sufficiens.

- 2 *Is, cuius iudicio res committitur, non tenetur informationem iuridicam facere, sed potest prout sibi placuerit, informationem sumere & quomodocumque de veritate sibi constet, iudicium ferre.*
- 3 *Episcopus tamen in casu nostro debet cognoscere concludenti probatione delictum esse exceptum, vel non exceptum.*
- 4 *Ecclesia ius habet defendendi reum in casibus non exceptis, & reus ius habet ne in talibus casibus a loco sacro extrahatur, & ob id Prelatus non cognoscendo exacte, iniuriam Ecclesiae, & reo faceret.*
- 5 *Coniectura non sufficit vt vincant praesumptionem ortam ex possessione immunitatis, & inue fundato.*
- 6 *Ad tollendum ius ab aliquo acquisitum non sufficit coniectura, sed requiritur plena probatio.*
- 7 *Ex constitutione Gregoriana requiritur, quod Prelatus priusquam reum puniendum iudici saeculari iradat, cognoscat vere, quod is exceptum delictum commiserit.*
- 8 *Quod per coniecturas tales cognoscitur, non vere, sed probabiliter tantum cognoscitur, neque illud est proprie, & absolute verum, sed sub dubio verum.*
- 9 *Vera sunt ea, quae oculis inspicimus, & indubitanter notamus, non autem quae praesumptiue credere possumus.*
- 10 *Lex, quotiescumque probationem requirit, de probatione concludenti, & perfecta intelligi debet.*
- 11 *Probatio coniecturalis, quando sufficit, cauetur ab ipsa leg. latore.*
- 12 *Commisum delictum esse exceptum, est conditio necessario requisita ad hoc vt delinquens immunitate priuetur.*
- 13 *Probatio conditionis, seu forma ad actum requisita, debet esse plena, & concludens.*
- 14 *Sententia contumacialis (cum hac non probet delictum) sed requiratur plenior probatio, non sufficit ad extrahendum reum a loco immuni.*

Respondetur, quod (quamvis videatur sufficere, quod cognoscat ex praesumptionibus, & coniecturis rem probabilem efficientibus, quia ad probandum id, quod in iudicio incidenter, & secundario, & per modum causae deducitur, quavis probatio, etiam levis & praesumptiua dicitur sufficiens, & quia in Constitutione Gregorij XIV. conceditur Episcopo remissio rei, qui sibi videbitur delictum exceptum commisisse; cum autem alicuius iudicio res committitur, non tenetur is informationem iuridicam facere, sed potest, prout sibi placuerit, informationem sumere, & quomodocumque de veritate sibi constet, iudicium ferre, sicuti tradidit Menochius de arbitr. quest. 13. numero 2. & quest. 19. numero 10. ergo, &c.) tamen dicendum sit, requiri quod cognoscat ex concludenti probatione, seu ita quod probationes sint certae, quamvis summariae, & quamprimum fieri potest expedienda; sicut ex declaratione sacrae Congregationis refert Naldus verb. Ecclesia, num. 32. Atque ita contra Senatum Lusitanum apud Gammam decis. 171. & 182. Gratianum tom. 3. cap. 596. num. 23. Peregrinum de immunit. cap. 3. num. 3. & seqq. & Giurbam consil. 50. num. 10. & consil. 100. docent praeter Naldum supra, Farinacius lib. 1. consil. conf. 76. num. 3. & consil. 168. num. 8. & in append. de immunit. cap. vlt. num. 8. & seqq. Ambrosin. de immunit. cap. 11. num. 4. Mar. Ital. de immunit. Eccles. cap. 6. §. 1. num. 80. & seqq. Bonac. disp. 3. q. 7. de immunit.